

Ekim 2012

Bu bilgi notunun kapsamı nihai değildir ve AİHM için bağlayıcılığı yoktur

Küçüklerin korunması

Fiziksel ceza

Tyrer – Birleşik Krallık Davası (başvuru no. 5756/72)

25.04.1978

Man Adasında 15 yaşında bir erkek çocuğu okulda kendisinden büyük başka bir öğrenciye bedensel zarar verdiği için adli fiziksel ceza ile cezalandırılmıştı. Kendisinden pantolon ve iç çamaşırını çıkararak orada bulunan masanın üzerine eğilmesi istenmişti. Ardından iki polis kendisini tutmuş ve üçüncü bir polis de sopayla üç kez vurmıştu.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi bu cezanın “şiddetin kurumsallaşmış tezahürü” olduğu kanaatine vararak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 3. Maddesinin (insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele veya ceza yasağı) ihlal edildiğine hükmetmiştir.

A. – Birleşik Krallık Davası (no. 25599/94)

23.09.1998

Bir üvey baba, “zor bir çocuk” olduğunu iddia ettiği 9 yaşındaki üvey oğlunu sopayla birçok kez oldukça şiddetlice dövmüş, acı çeken çocuğun vücudu berelenmiştir. Üvey baba saldırı sonucu yaralama suçlamasıyla yargılanmış, fakat o sırada yürürlükteki İngiliz hukukuna göre sanığın “makul cezalandırma” gerekçesi gösterebilmesi nedeniyle beraat etmiştir.

AİHM özellikle çocukların ve diğer savunmasız bireylerin bu tarz kötü muamelelerden etkin caydırıcılıkla korunma hakları bulunduğunu kaydetmiştir. AİHM, İngiliz hukukunun çocuğu yeterli düzeyde korumadığı gerekçesiyle 3. Maddenin ihlaline hükmetmiştir.

Bu ve bu paralelde diğer karar ve hükümler neticesinde Birleşik Krallık’taki bütün okullarda fiziksel cezalandırma yasaklanmıştır.

Internet

K.U. – Finlandiya Davası (no. 2872/02)

02.12.2008

Mart 1999'da internette bir arkadaşlık sitesinde 12 yaşında bir erkek çocuğu adına yayınlanan bir ilanda çocuğun internet sitesine bağlantı verilerek "kendisine yol gösterecek" kendi yaşında veya daha büyük erkekle yakın ilişki kurmak istediği ifadelerine yer verilmiştir. Çocuk, bu ilandan ancak kendisiyle ilgilenen bir adamdan e-posta alınca haberdar olmuştur. Servis sağlayıcı, gizlilik ihlali olacağı gerekçesiyle ilgili kişinin kimliğini açıklamayı reddetmiştir. Finlandiya mahkemeleri servis sağlayıcının yasal olarak söz konusu bilgiyi açıklamaya mecbur tutulamayacağına hükmetmişlerdir.

AİHM bu ilanın çıkmasının 18 yaşından küçük bir çocuğu pedofillerin hedefi haline getirmesi nedeniyle ceza gerektiren bir eylem olduğunu kaydetmiştir. Finlandiya Devleti bu tür durumlarda çocukları ve diğer savunmasız bireyleri koruyacak bir sistem tesis etme görevini yerine getiremediği için 8. Maddenin ihlali söz konusudur (AİHM'nin karar verdiği sırada Kitle İletişim Araçlarında İfade Özgürlüğünün Uygulanması Yasası kapsamında yasal bir çerçeve belirlenmişti).

Çocuk bakımı

Scozzari ve Giunta – İtalya Davası (no. 39221/98 ve 41963/98)

13.07.2000 (Büyük Daire)

Başvuranların 1987 ve 1994 doğumlu iki çocuğu/torunu Eylül 1997'de mahkeme kararıyla "Il Forteto" çocuk bakımevine konmuşlardır. Bu kurumun kurucularından iki yönetici bakımından sorumlu oldukları üç özürlü çocuğa karşı cinsel tacizden mahkum olmuşlardı ve ulusal mahkeme bu mahkumiyetten haberdardı. Büyük çocuk bakımevine yerleştirilmeden önce pedofil olan bir sosyal hizmet görevlisi tarafından cinsel tacize uğramıştı.

AİHM söz konusu iki yöneticinin bu iki çocuğun bakımında "çok aktif bir rol" oynadıklarından bahisle, diğer hususların yanısıra çocukların sürekli kalmak üzere "Il Forteto"ya konmaları nedeniyle 8. Maddenin (özel ve aile hayatına saygı hakkı) ihlal edildiğine hükmetmiştir.

Derdest davalar

Bencheva ve Diğerleri – Bulgaristan (no. 48609/06)

08.09.2009 tarihinde tebliğ edilmiştir

Valentin Campeanu adına Hukuk Kaynakları Merkezi Davası (no. 47848/08)

07.06.2011 tarihinde tebliğ edilmiştir

Aile içi şiddet – taciz

Z ve Diğerleri – Birleşik Krallık Davası (no. 29392/95)

10.05.2001 (Büyük Daire)

Dört küçük çocuk/bebeğin ebeveynleri hakkında sosyal hizmetler birimlerine şikayette bulunmuş, çocuklar bundan ancak 4.5 yıl sonra bakım kurumuna yerleştirilmişlerdir. Çocuklar ebeveynlerinden akıllara durgunluk verecek uzun bir süre boyunca ihmale ve duygusal tacize maruz kalmış, fiziksel ve psikolojik zarar görmüşlerdir. Sözgelimi, farklı zamanlarda duvarlara dışkı bulaşmış halde odalarında kilitli halde bulunmuşlar, çöpten yiyecek toplarken görülmüşlerdir.

AİHM sistemin çocukları koruyamadığı ve etkin başvuru yolu bulunmadığı gerekçesiyle 3. Maddenin ve 13. Maddenin (etkili başvuru hakkı) ihlal edildiğine hükmetmiştir.

D.P. ve J.C. – Birleşik Krallık Davası (no. 38719/97)

10.10.2002

Kardeş olan bir kız ve erkek çocuğu, 8 ve 10 yaşlarından itibaren üvey babalarının tacizine uğramışlardır. Çocuklar sosyal hizmetler birimlerine taciz olaylarını haber vermişler, fakat yetkili makamlar kendilerini koruyamamışlardır. Ayrıca, kız çocuğu üvey babasının tecavüzüne uğradıktan sonra intihara teşebbüs etmiştir. Kız çocuğunda kişilik bozukluğu, erkekte epilepsi meydana gelmiştir. Her ikisi de uzun süreli depresyon ve travma yaşamışlardır.

AİHM çocukları koruyacak bir sistem bulunmadığına ve bu iddialarla ilgili olarak çocukların başvurabilecekleri etkili bir yol olmadığına, dolayısıyla 3. ve 13. (etkili başvuru hakkı) Maddenin ihlal edildiğine hükmetmiştir.

E. ve Diğerleri – Birleşik Krallık Davası (no. 33218/96)

26.11.2002

Üç kız kardeş ve erkek kardeşleri yıllarca annelerinin erkek arkadaşı tarafından fiziksel (dört çocuğun hepsi) ve cinsel (kızlar) tacize maruz kalmışlardır. Şahıs kızlardan ikisine saldırı suçundan mahkum edilmiş, ardından şartlı tahliye koşullarını ihlal ederek yaşamak üzere yeniden ailenin yanına yerleşmiştir. Şahıs, diğer fiillerinin yanısıra çocukları zincir ve kırbaçla birbirine vurmaya zorlamış bazen kendisi de bu dayak olaylarına katılmıştır. Kızlar ağır travma sonrası stres bozukluğu, erkek çocuk ise kişilik sorunları yaşamıştır.

AİHM sosyal hizmetler kurumunun çocukları koruyamaması nedeniyle 3. Maddenin, etkili başvuru yolu bulunmaması nedeniyle 13. Maddenin ihlal edildiğine hükmetmiştir.

M.C. – Bulgaristan Davası (no. 39272/98)

04.12.2003

14 yaşındaki (Bulgaristan'da cinsel ilişki için rıza yaşı 14 idi) başvurucu kız çocuğuna iki erkek tarafından tecavüz edilmiştir; tecavüz esnasında ve sonrasında ağlayan başvuran, annesi tarafından hastaneye götürülmüş, hastanede kızlık zarının yırtılmış olduğu tespit edilmiştir. Tecavüze direndiği veya yardım istediği tespit edilemediğinden failer hakkında takibat yapılmamıştır.

AİHM, rıza verilmemesinin ırza geçme ve cinsel istismarın tespitinde temel bir unsur teşkil ettiğinden ve buna ilişkin uluslararası eğilimlerden bahisle 3. Maddenin (aşağılayıcı muamele yasağı) ve 8. Maddenin (özel hayata saygı hakkı) ihlaline hükmetmiştir. AİHM, başta genç kızlar olmak üzere cinsel istismar mağdurlarının psikolojik olarak (yani, istemeden boyun eğerek veya kendini tecavüz olayından soyutlayarak) veya şiddetin devamının geleceği korkusuyla direnemediklerini kaydetmiştir. Devletlerin rıza haricinde gerçekleşen cinsel eylemleri kovuşturma yükümlülüğü bulunduğunu vurgulayan AİHM, mağdur fiziksel olarak direnç göstermemiş olsa dahi hem soruşturma işlemlerinin hem Bulgar hukukunun kusurlu olduğu sonucuna varmıştır.

Siliadin – Fransa Davası (no. 73316/01)

26.07.2005

15 yaşında Togolu bir kız çocuğunun pasaportu elinden alınarak ücretsiz ve tatilsiz günde 15 saat ev işi yaptırmak ve çocuk baktırmak suretiyle köleleştirilmiştir.

AİHM Fransız ceza hukukunun kız çocuğunu etkili biçimde koruyamadığını kaydederek 4 maddenin (kölelik yasağı) ihlal edildiğine hükmetmiştir.

Kontrova – Slovakya Davası (no. 7510/04)

31.05.2007

Başvuran kocasının kendisine saldırdığı ve elektrik kablosuyla dövdüğü şikayetiyle 2 Kasım 2002 tarihinde suç duyurusunda bulunmuştur. Sonrasında, kocasıyla birlikte karakola giderek şikayetini geri çekmek istediğini bildirmiş ve polis bu talebi kabul etmiştir. Kocası 31 Aralık 2002 tarihinde 2001 doğumlu oğullarını ve 1997 doğumlu kızlarını öldürmüştür.

AİHM yetkili makamların çocukların hayatlarını koruyamadıkları gerekçesiyle 2. Maddenin (yaşam hakkı) ve anneye tazminat için başvuru imkanı tanınmadığı gerekçesiyle 13. Maddenin ihlal edildiğine hükmetmiştir.

E.S. ve Diğerleri – Slovakya Davası (no. 8227/04)

15.09.2009

Başvuran 2001 yılında kocasını terk etmiş ve kendisine ve (1986, 1988 ve 1989 doğumlu) çocuklarına kötü muamelede bulunduğu ve ayrıca kızlarından birini cinsel olarak istismar ettiği şikayetiyle suç duyurusunda bulunmuştur. Şahıs 2 yıl sonra şiddet ve cinsel istismar suçlarından mahkum olmuştur. Ancak, başvuranın kocasının evlerinden uzaklaştırılması yönündeki istemi reddedilmiş, mahkeme kocasının mülküne erişim hakkını engelleme yetkisinin olmadığını kaydetmiştir (mülkiyet boşanma sonrasında sona ermekteydi). Başvuran ve çocukları arkadaşları ve yakınlarını terk etmek zorunda kalmışlar, çocuklardan ikisinin okulları da değişmiştir.

AİHM Slovakya'nın başvuranı ve çocuklarını koca şiddetine karşı derhal koruma altına alma yükümlülüğünü yerine getirmediğini kaydederek 3. ve 8. Maddenin ihlal edildiğine hükmetmiştir.

C.A.S ve C.S. – Romanya Davası (no. 26692/05)

20.03.2012

Dava, 7 yaşındaki bir erkek çocuğunun bir şahsın mükerrer tecavüzüne uğramasına karşın yetkili makamların konuyu soruşturmalarının 5 yıl sürmesine ve nihayetinde şahsın beraat etmesine ilişkin şikayeti ile ilgili idi. Şahıs 1998'in Ocak ve Nisan ayları arasında çocuk okuldan eve döndüğünde ve ailesi evde olmadığı sırada bu fiili işlemek için zorla eve girmiştir. C.A.S tecavüz eylemlerinin işkence şiddetine ulaştığını, mahkemelerin ise taraflı davranarak anne-babasını ve daha erken harekete geçmediği gerekçesiyle kısmen kendisini suçladıklarını ileri sürmekteydi. Ayrıca, her iki başvuran aile hayatlarının alt üst olduğundan ve kendilerine yeniden normal bir hayat kurabilmek için yaşadıkları şehirden ayrılmak zorunda kaldıklarından şikayetçi idiler.

AİHM 3. Maddenin (insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı ve etkili soruşturma yapılmaması) ve 8 maddenin (özel ve aile hayatına ve konutuna saygı hakkı) ihlal edildiğine hükmetmiştir. AİHM bu kararında Devletlerin 3. ve 8. Madde kapsamında çocuklara yönelik şiddet davalarının cezai soruşturmalarının etkili biçimde yapılmasını temin etme yükümlülüklerine özellikle dikkat çekmiştir. AİHM ayrıca Romanya'nın çocukların her türlü istismardan korunması, toparlanmalarına ve yeniden topluma kazandırılmalarında destek olunması ile ilgili uluslararası yükümlülüklerine¹ atıfta bulunarak C.A.S'ye tecavüz davası sürecinde veya sonrasında nitelikli bir psikolog desteği verilmediğini veya gereğince nezaret edilmediğini esefle kaydetmiştir.

E.S. – İsvec Davası (no. 5786/08)

21.06.2012

Dava, üvey babasının 14 yaşındaki bir kız çocuğuna ait çıplak görüntüleri çekmeye teşebbüs ederek onun kişisel bütünlüğüne tecavüz etmesi karşısında, kişinin rızası olmaksızın görüntülerinin kaydedilmesinin yasaklanmadığı İsvec hukuk sistemine ilişkin şikayet ile ilgili idi.

AİHM, başvuranın üvey babasının en azından teoride çocuğa sarkıntılıktan veya çocuk pornografisine teşebbüsten Ceza Kanunu kapsamında mahkum edilebileceğini kaydetmiştir. Bunun dışında, İsvec kanuna aykırı görüntü kaydının bazı türlerinin suç kapsamına alınmasına ilişkin bir teklifi kabul etmiş idi. Bu nedenle, İsvec sistemi Sözleşme gerekliliklerine ters düşecek düzeyde kusurlu değil idi.

I.G. – Moldova Cumhuriyeti Davası (no. 53519/07)

15.05.2012

Başvuran 14 yaşında bir kız çocuğu iken bir tanıdığına tecavüzüne uğradığından şikayetçi idi (şahıs, büyükannesinin mahallesinde yaşayan 23 yaşında bir erkekti; başvuran o sırada büyükannesini sık sık ziyaret ederdi).

AİHM 3. Maddenin (insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı ve etkili soruşturma yükümlülüğü) ihlal edildiğine hükmetmiştir. AİHM başvuranın davası ile ilgili soruşturmanın, Devletin ırza geçme ve cinsel istismarın her türünü etkili biçimde soruşturma ve cezalandırma yönündeki pozitif yükümlülüğünde

¹ Romanya 1990 yılında Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesini, 2001 yılında ise Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesini onaylamıştır.

mündemiç gereklilikleri yerine getirmediğini kaydetmiştir. Dolayısıyla, 3. Madde, Devletin bu madde kapsamındaki pozitif yükümlülüklerini ihmali nedeniyle ihlal edilmiştir.

C.N. ve V. – Fransa Davası

11.10.2012

Dava, 16 ve 10 yaşında Burundili öksüz iki kız kardeşin köleleştirildikleri veya zorla ya da zorunlu çalıştırıldıkları (teyze ve enişterinin evinde ücretsiz ev işi yaptırma) iddiaları ile ilgili idi.

Devletin köleleştirme ve zorla çalıştırmayla etkili mücadeleyi mümkün kılacak yasal ve idari çerçeveyi tesis etmemesi nedeniyle ilk başvurularla (C.N.) ilgili olarak 4. Madde (kölelik ve zorla çalıştırma yasağı) ihlal edilmiştir;

Devletin köleleştirme ve zorla çalışma olaylarını etkili biçimde soruşturma yükümlülüğü konusunda ilk başvurularla (C.N.) ilgili olarak 4. Maddenin ihlali söz konusu değildir;

İkinci başvurularla (V.) ilgili olarak 4. Madde ihlal edilmemiştir;

AİHM özellikle C.N'nin Burundi'ye geri gönderilme tehdidiyle zorla veya zorunlu çalıştırıldığı, bilhassa yaptırılanların niteliği ve miktarı açısından, ücretli bir meslek erbabı tarafından yapılması halinde iş olarak nitelenecek faaliyetlerin aile dayanışması veya aile yaşamını paylaşma kapsamında değerlendirilecek faaliyetlerden ayrılması gerektiği sonucuna varmıştır. AİHM ayrıca C.N'nin durumunun değişmediğini ve değişecek gibi görünmediğini düşünmesi nedeniyle kendisinin köle olarak tutulduğunu kaydetmiştir. AİHM son olarak Fransa'nın Sözleşmenin 4. Maddesi kapsamında zorla çalıştırmayla mücadele yükümlülüklerini yerine getirmediğine hükmetmiştir.

Derdest davalar

S. H. H. – Türkiye Davası (no. 22930/08)

10.02.2010 tarihinde taraflara tebliğ edilmiştir

E.M. – Romanya Davası (no. 43994/05)

31.03.2010 tarihinde taraflara tebliğ edilmiştir

Polisin kötü muamelesi

Okkalı – Türkiye Davası (no. 52067/99)

17.10.2006

12 yaşındaki bir erkek çocuğu, işvereninden para çaldığını itiraf ettirmek isteyen polis memurları tarafından dövülmüştür (hırsızlık suçlaması daha sonra geri alınmıştır). Çocuk karakoldan ayrıldığında sendelemekte ve istifra etmekte idi. Vücudu berelenmişti (berelerden biri 30 x 17 cm büyüklüğünde idi). Polis görevlilerinin mahkumiyet kararının yürütmesi durdurulmuş ve bu memurlar sonradan terfi ettirilmişlerdir.

AİHM polis memurlarının cezasız kalmaları ve 18 yaşından küçük bir birey için özel bir koruma mekanizması bulunmaması nedeniyle 3. Maddenin ihlal edildiğine hükmetmiştir. AİHM, yargı sürecinde bir çocuğun korunmasına yönelik herhangi bir kaygı taşıdığına dair bir emare görmediğini esefle kaydetmektedir. Sözgelimi, başvuranın yaşının ağırlaştırıcı neden olması gerektiğine veya iç mevzuatta küçüklerin korunmasına yapılan hiçbir atıf yoktur. Sorumlu memurların masuniyetleri de adli sistemin caydırıcılığına ve herhangi bir insanı koruma kabiliyetine şüphe düşürmüştür.

Stoica – Romanya Davası (no. 42722/02)

04.03.2008

14 yaşındaki başvuran, Roman olduğu gerekçesiyle polis tarafından dövüldüğünü iddia etmekteydi. Bununla ilgili herhangi bir kovuşturma açılmamış, polis memurlarına takibat yapılmamıştır.

AİHM başvuranın yaralarının insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele neticesinde meydana geldiğine, düzgün bir soruşturma yürütülmediğine, polis memurlarının açıkça ırkçı saiklerle bu şekilde davrandıklarına, dolayısıyla 3. ve 14. Maddelerin ihlal edildiğine hükmetmiştir.

Darraj – Fransa Davası (34588(07))

04.11.2010

16 yaşındaki başvuran kimlik kontrolü için karakola getirilmiş, burada elleri kelepçelenmiş fakat kendisine herhangi bir suçlamada bulunulmamıştır. Karakola götürüldükten iki saat sonra testisi patlamış, yüzünde kesikler ve gözünde, bileğinde, sırtında ve kafatasında morluklar olduğu halde hastaneye kaldırılmıştır. Acilen ameliyata alınmış ve 21 gün işgöremez raporu verilmiştir. Genç, polislerin kendisini dövdüklerini ve hayalarına tekme attıklarını iddia etmiştir; polis memurları ise kendilerini savunduklarını ve başvuranın lavabonun üzerine düştüğünü, testisinin bu sırada patladığını ileri sürmüşlerdir.

AİHM başvuranın savunmasız bir konumda olduğunu kaydetmiştir. Başvuran, elleri kelepçeli olduğu halde, kendisini korumakla yükümlü olan polisin (memurların en az ikisi kendisinden daha cüsseli idi) elindeyken ciddi biçimde yaralanmıştır. Başvuranın neden kelepçelendiği de belirsizdir; zira karakola getirildiği sırada sakin idi ve daha önce hiç göz altına alınmamıştı. AİHM, olaylarla ilgili sonradan yürütülen soruşturmayı yeterli görmekle birlikte, sorumlulara herhangi bir disiplin işlemi uygulanmadığını, olayın asgari para cezasıyla geçirildiğini kaydetmektedir. Dolayısıyla, eylemin ciddiyeti ile verilen ceza arasında bariz bir orantısızlık söz konusu idi. 3. Madde (insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı) ihlal edilmiştir.

Ciğerhun Öner – Türkiye Davası (no. 2) (başvuru no. 2858/07)

23.11.2010

12 yaşında bir erkek çocuğu polis tarafından uygulanan kimlik kontrolü sırasında adını söylemek istemediği için polis gözetimine alınmış (kayda geçirilmemiştir), bu sırada polis memurlarının kötü muamelesine maruz kalmıştır. Çocuğun kasiğında ve sol gözünün yanında morluklar meydana gelmiştir.

AİHM çocuğun insanlık dışı ve aşağılayıcı muameleye maruz bırakılması nedeniyle 3. Maddenin ihlal edildiğine, sorumlu polis memurunun etkili biçimde

cezalandırılmaması nedeniyle 3. Maddenin bir kez daha ihlal edildiğine hükmetmiştir.

Mahkemede küçüklerin durumu

T. - Birleşik Krallık Davası (no. 24724/94) ve

V. - Birleşik Krallık Davası (no. 24888/94)

16.12.1999 (Büyük Daire)

11 yaşında iki erkek çocuğu, bir yıl önce Jamie Bulger adında yürümeye henüz başlamış bir bebeği öldürmek suçundan aleni olarak yargılanmışlardır. Basın ve kamuoyunda büyük ilgi uyandıran bu davada çocuklar üç haftadan fazla süre yetişkin mahkemesinde yargılanmışlar ve adam öldükten suçundan mahkum olmuşlardı.

AİHM diğer hususların yanısıra, çocukların adil yargılanmadıkları gerekçesiyle 6. Maddenin 1. fıkrasının ihlal edildiğine hükmetmiştir. Suç isnat olunan bir çocuğa muamelede yaşı, olgunluk seviyesi ve zihinsel ve duygusal melekeleri titizlikle dikkate alınmalıydı. İşledikleri suçun akabinde travma sonrası stres bozukluğu yaşayan her iki çocuk da mahkeme ortamından son derece bunalmış ve korkmuşlar, adli işlemler sırasında hiçbir şeye odaklanamamışlardı. Kraliyet Mahkemesinin formaliteleri ve ritüelleri karşısında sinmişlerdir; oturdukları sanık bölümünün yükseltilmesi ise huzursuzluklarını iyiden iyiye artırmıştır. Duruşma salonunun içinde veya dışında avukatların taleplerine yanıt verebilmeleri de pek mümkün olmuş görünmemektedir. AİHM başvuranların yaşı (Avrupa'da asgari cezai sorumluluk yaşı konusunda net bir ortak standart mevcut değildi) veya yargılamanın süresi ya da aleniyeti ile ilgili 3. Madde kapsamında herhangi bir ihlal hükmü vermemiştir.

S.C. – Birleşik Krallık Davası (no. 60958/00)

15.06.2004

Yaşına göre zihinsel kapasitesi çok düşük 11 yaşında bir erkek çocuğu, 87 yaşında bir kadının çantasını çalmaya teşebbüsten (kadın o sırada yere düşmüş ve kolu kırılmıştır) yetişkin mahkemesinde yargılanmış ve mahkeme ıslahevinde 2.5 yıl tutulmasına hükmetmiştir.

AİHM çocuğun yargılamaya tam katılma ehliyetine sahip olmadığı gerekçesiyle 6. Maddenin 1. fıkrasının ihlal edildiğine hükmetmiştir; çocuk jürinin rolünün ne olduğunu ve ıslahevine konmaması için jüri üzerinde iyi bir izlenim bırakması gerektiğini algılama kapasitesine sahip değildi ve üvey babasıyla evine döneceğini sanıyordu. Zihinsel yetenekleri sınırlı bir çocuğun ilgili ihtisas mahkemesinde yargılanması gerekirdi.

Küçüklerin tutulması

Selçuk – Türkiye Davası (no. 21768/02)

10.01.2006

16 yaşında bir genç soruşturma evresinde saliverilmeden önce yaklaşık dört ay tutuklu kalmıştır.

AİHM, başvuranın o sırada reşit olmadığından hareketle 5. Maddenin 3. fıkrasının (özgürlük ve güvenlik hakkı) ihlal edildiğine hükmetmiştir.

Güvec – Türkiye Davası (no. 70337/01)

20.01.2009

Yetişkin mahkemesinde yargılanarak yasadışı bir örgüte üyelikten suçlu bulunan 15 yaşında bir genç yargılanmadan önce yetişkin cezaevinde 4.5 yıldan uzun bir süre tutuklu kalmış, tutukluluğu sırasında psikolojik sorunları için tedavi görememiş ve defaatle intihara teşebbüs etmiştir. Polis, savcı ve hâkim tarafından yapılan sorguları esnasında hukuki destek alamamış, davasının görüldüğü 30 duruşmadan 14'ünde kendisi veya avukatı hazır bulunmamıştır.

AİHM gencin tutukluluğunun kuşkusuz intihar teşebbüslerini tetikleyen psikolojik sorunlara yol açtığını kaydetmiştir. Yetkili makamlar gencin sorunlarından doğrudan sorumlu olup gerekli tıbbi bakımı sağlamamışlardı. Başvuranın yaşı göz önünde bulundurulduğunda yetişkinlerle bir arada tutulması, tutukluluğunun süresi ve tıbbi bakım veya gerekli tedbirlerin mevcut olmaması nedeniyle 5. Maddenin 3. fıkrası (tutukluluk süresi) ve 3. Madde ihlal edilmiştir. Ayrıca, başvuran davasına katılmadığı için 6. Madde çeşitli bakımlardan ihlal edilmiştir.

Ichin ve Diğerleri – Ukrayna Davası (no.s 28189/04 ve 28192/04)

21.12.2010

13 ve 14 yaşında iki erkek çocuğu, okul kantininden yiyecek ve mutfak malzemesi çaldıkları için 30 gün süreyle bir çocuk tutukevine konmuşlardır. Oysa çocuklar işledikleri fiili itiraf etmiş, çaldıklarının bir kısmını iade etmişlerdi ve cezai ehliyetleri yoktu.

AİHM, çocukların gerekli "eğitim ve gözetim" olanakları bulunmayan bir yerde keyfi biçimde tutulmaları nedeniyle 5. Maddenin 1. fıkrasının (özgürlük ve güvenlik hakkı) ihlal edildiğine hükmetmiştir.

Coşelav – Türkiye Davası (no. 1413/07)

09.10.2012

Dava, bir çocuğun yetişkin hapisanesinde intiharı ile ilgili idi.

İntihar nedeniyle 2. Madde ihlal edilmiştir.

2. Madde ihlal edilmiştir (etkili soruşturma yapılmaması)

AİHM, Türk makamlarının başvuranların oğlunun ağır psikolojik sorunlarına kayıtsız kalmalarının yanısıra, herhangi bir tıbbi veya psikolojik destek vermeksizin yetişkinliklerle bir arada tutarak ruh halinin kötüye gidişinden ve sonuçta intihara sürüklenmesinden sorumlu olduklarına hükmetmiştir.

İdari tutukluluk

İdari tutukluluk sırasında çocukların refakatsiz bırakılması ve ayrılması **Mubilanzila Mayeka ve Kaniki Mitunga – Belçika Davası (no. 13178/03)**

12.10.2006

O sırada 5 yaşında olan Kongo vatandaşı Tabitha Kaniki Mitunga Brüksel Havaalanına geldiğinde Belçika'ya giriş için gerekli belgeleri bulunmadığı gerekçesiyle tutuklanmıştır. Amcasının havaalanında kendisini karşılayarak Kanada'da mülteci olan annesine kavuşana dek kendisine bakması beklenmekteydi. Tutulması için daha uygun bir yer bulamayan yetkililer, çocuğu yasadışı yetişkin yabancı göçmenlerin tutulduğu bir tutukevine yerleştirmişlerdir. Çocuk Demokratik Kongo Cumhuriyetine geri gönderilmesi öncesinde yaklaşık iki ay burada tutulmuştur. Özel görevlendirilmiş nitelikli personel tarafından çocuğa danışmanlık ve eğitim desteği verilmesi konusunda hiçbir tedbir alınmamıştır. Kongo'ya döndüğü zaman ise aile fertlerinden çocuğu karşılamaya gelen olmamıştır. Çocuk en nihayetinde Kanada ve Belçika Başbakanlarının devreye girmesiyle Kanada'daki annesine kavuşmuştur.

AİHM başvuranın tutulduğu ve sınırdışı edildiği şartlar nedeniyle 3. Maddenin (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) ve 8. Maddenin (özel ve aile hayatına saygı hakkı) ihlal edildiğine hükmetmiştir. Yaşının küçüklüğü ve ailesinden ayrı yasadışı bir göçmen durumuna düşmesi, çocuğu olağanüstü savunmasız bir hale sokmuştur. Tutulma ve sınırdışı edilme şartları çocukta büyük sıkıntılara yol açmıştır. Çocuktan esirgenen insani yakınlık, ancak insanlık dışı muamele olarak tasvir edilebilir. Belçika makamları refakatsiz bir çocuğun ailesiyle bir araya gelmesine yardımcı olma yükümlülüklerini getirmek bir yana, çocuğun annesine kavuşmasını engellemişlerdir. Ayrıca, kaçması neredeyse imkansız olduğu için bu kız çocuğunun tutulması için geçerli hiçbir neden bulunmamaktaydı. Son olarak, yetkili makamlar Kinshasa'ya geri gönderildiğinde birilerinin çocuğu karşılaması için hiçbir adım atmamışlardır.

Rahimi – Yunanistan Davası (no. 8687/08)

05.04.2011

Dava, Yunanistan'a yasadışı yollardan giren Afganistan göçmeni bir çocuğun Lesbos adasındaki Pagani tutukevine konarak sınırdışı edilmek üzere sonradan salıverilmesi ile ilgili idi.

3. madde (insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı) ve 13. Madde (etkili başvuru hakkı) ihlal edilmiştir: başvuranın Pagani tutukevinde tutulma şartları ve ayrıca salıverilmesi sonrasında yetkili makamların refakatsiz bir küçükle ilgilenmemeleri aşağılayıcı muamele kapsamına girmektedir ve 3. Maddeye aykırıdır. AİHM başvuranın tutukluluk şartları ile ilgili şikayette bulunabileceği hiçbir kanun yolunun olmadığını kaydetmiştir.

5. Maddenin 1. ve 4. fıkrası (özgürlük ve güvenlik hakkı) ihlal edilmiştir:

- Yunan makamları yaşı küçük olmasına karşın başvuranın menfaatlerini gözetmemiş ve tutukluluk yerine daha yumuşak bir tedbir uygulama olasılığını araştırmamışlardır.

- başvuran avukatla temasa geçememiş ve kendine verilen broşürü anlayamamıştır; dolayısıyla hiçbir başvuru yolundan yararlanamamıştır.

İdari tutukluluk esnasında refakat edilen çocuklar**Muskhadzhiyeva ve Diğerleri – Belçika Davası (no. 41442/07)**

19.01.2010

Dava, Çeçen kökenli Rus vatandaşı olup Belçika'ya sığınmak isteyen bir kadın ve dört küçük çocuğunun bir ay süreyle idari tutuklulukları ve Belçika'ya gelirken uğradıkları Polonya'da sınırdışı edilmeleri ile ilgili idi.

3. madde (insanlık dışı muamele ve aşağılayıcı muamele yasağı) ve 5. Maddenin 1. fıkrası (özgürlük ve güvenlik hakkı) ihlal edilmiştir. AİHM çocukların tutulmasının hukuka aykırı olduğunu ve çocukların bulunması için hiç de uygun olmayan tutulma koşullarının kabul edilemez olduğunu kaydetmiştir.

Popov – Fransa Davası (no. 39472/07 ve 39474/07)

19.01.2012

Dava, uçuşları kontrolleri dışında nedenlerden ötürü iptal olan bir ailenin 3 yaşında ve 5 aylık iki çocuklarıyla birlikte Kazakistan'a sınırdışı edilmeleri öncesinde iki hafta boyunca bir tutukevinde tutulmaları ile ilgili idi.

AİHM çocuklarla ilgili olarak 3. Maddenin (insanlık dışı muamele ve aşağılayıcı muamele yasağı), 8. Maddenin (özel ve aile hayatına saygı hakkı), 5. Maddenin 1(f) fıkrasının (özgürlük ve güvenlik hakkı) ve 5. Maddenin 4. fıkrasının (tutulma işleminin yasaya uygunluğu konusunda kısa sürede karar verilmesi hakkı) ihlal edildiğine hükmetmiştir.

AİHM yetkili makamların, çocukların 3. Madde kapsamında gerekli görülen asgari ağır şartların ötesinde koşullara sahip bir tutukevinde tutulmalarının kaçınılmaz olarak doğuracağı zararlı etkileri dikkate almadıklarına hükmetmiştir. AİHM ayrıca kapalı bir kurumda iki hafta tutukluluğun gözetilen amaçla orantılı olmadığına, dolayısıyla 8. Maddenin ihlal edildiğine hükmetmiştir.

Bunların dışında, yetkili makamlar ailenin durumunu göz önünde tutmamış ve idari tutukluluk yerine daha uygun bir tedbir arayışına girmemişlerdir. Dolayısıyla, 5. Maddenin 1(f) fıkrası ihlal edilmiştir. AİHM son olarak Fransız mahkemelerinin çocuklar hakkında sınırdışı ve tutukluluk kararı vermedikleri için çocukların yasal boşluğa düştüklerini, zira itiraz edebilecekleri bir mahkeme kararı olmadığını kaydetmiştir. Dolayısıyla, 5. Maddenin 4. Fıkrası ihlal edilmiştir.

Kanagaratnam – Belçika Davası (no. 15297/09)

13.12.2011

Dava, sığınma talebinde bulunan bir anne ve üç çocuğunun, sınırdışı edilmeyi bekleyen yasadışı göçmenlerin bulunduğu kapalı bir merkezde yaklaşık 4 ay boyunca tutulmaları ile ilgili idi.

AİHM çocuklarla ilgili olarak, Belçika makamlarının çocukları endişeye ve aşağılık duygusuna ittiklerini ve bilerek gelişimlerini riske attıklarını (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele) 3. Maddenin (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) ihlal edildiğine hükmetmiştir. AİHM ayrıca anne ve üç çocuğuyla ilgili olarak, tutulma şartlarının bilhassa çocukların küçük olması hasebiyle kendilerini olağanüstü savunmasız bir duruma düşürmesi bakımından son derece uygunsuz ve annenin tutulmasının hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle 5. Maddenin 1. fıkrasının (özgürlük ve güvenlik hakkı) ihlal edildiğine hükmetmiştir.

Bkz. [Bilgi Notu: Sınırdışı ve İade Uygulamaları](#)

Derdest dava

Bikir – Belçika Davası (no. 17161/10)

3 Mart 2012 tarihinde taraflara tebliğ edilmiştir.

Basın İrtibat:

+33 3 90 21 42 08

AİHM basın duyuruları için RSS bildirimlerine üye olabilirsiniz:

<http://echr.coe.int/echr/rss.aspx>

(Bu bilgi notunun Türkçe çevirisi, Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı'nın katkılarıyla hazırlanmıştır.)